

виховання. Мало озброїти учнів повними вміннями і навичками по виготовленню виробів, виконуючи відповідні технологічні операції. Потрібно пробудити в них внутрішній інтерес до праці, естетичний смак до краси предметного світу, озброїти чітким естетичним ідеалом, викликати прагнення до активної участі в творчості за законами краси.

Висновки. З метою підвищення ефективності проведення занять трудового навчання та Технології з естетичного виховання учнів доцільно звернути увагу на вирішення таких завдань у навчально-виховному процесі як збагачення рівня загальної культури учнів; формування естетичного ідеалу; ознайомлення учнів з критеріями краси, які існують у суспільстві; розвиток естетичних почуттів, духовно-естетичних потреб учнів; розвиток умінь сприймати і оцінювати красу; розвиток бажання створювати красу власними руками.

Список використаної літератури

1. Естетика: навч. посібн. / Колесніков М. П. та ін. За ред. В. О. Лозового. Київ, 2007. 205 с.
2. Лихачов Б. Т. Теория эстетического воспитания школьников. Москва, 1985. 217 с.
3. Програма для закладів загальної середньої освіти щодо викладання предмету «Технології» профільного рівня за спеціалізацією «Швейна справа» в 10-11 класах
4. Разумный В. А. Эстетическое воспитание. Москва, 1969. 85 с.
5. Шевченко Г. П. Эстетическое воспитание в школе. Киев, 1985. 144 с.

УДК 371.3:74

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Очеретинюк Тетяна Михайлівна

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка,
науковий керівник: Пашечко Михайло Іванович, доктор технічних наук, професор
м. Кременець

Анотація. У статті обґрунтовується важливість та розкриваються особливості реалізації художньо-конструкторської діяльності учнів як основи розвитку їх творчих здібностей та формування художньої культури. Також визначаються методичні особливості та підходи щодо формування художньо-конструкторських умінь учнів у процесі трудового навчання.

Ключові слова: художнє проектування, художньо-конструкторська діяльність, трудове навчання, творчий потенціал, творчі здібності.

У сьогоднішні час спостерігається процес бурхливого розвитку дизайну, який помалу входить майже у всі сфери людської діяльності. Саме тому досить важливою і актуальною постає проблема формування всесторонньо розвиненої особистості, якій притаманним, з поміж іншого, буде високий рівень культури та сформований творчий художньо-естетичний потенціал.

У цьому контексті особливого значення набуває художньо-конструкторська підготовка школярів, що в першу чергу передбачає їх залучення до художнього проектування, дизайну, творчості. Під творчою художньо-конструкторською діяльністю учнів розуміється процес самостійного створення (від виникнення ідеї до її практичного втілення) елементів духовно-матеріального світу людини з урахуванням усіх основних вимог та етапів художнього

проектування, наближених до реальних умов діяльності професійного дизайнера [1, 3, 5]. Такий підхід, на думку ряду дослідників, дозволяє наповнити процес художньо-конструкторської підготовки учнів якісно новим змістом. При виконанні конкретних навчально-творчих художніх проектів кожна проблемна ситуація, поставлена перед учнями, отримує реальну значущість і цінність. Саме осмислена творча художньо-конструкторська діяльність учнів дозволяє їм безпосередньо пізнати результати упредметнення своїх творчих задумів, реально відчувати власну вагомість, оцінити свій внесок у розвиток навколишнього предметного світу.

На основі вивчення змісту навчальної діяльності учнів закладів загальної середньої освіти виявлено, що компоненти художньо-конструкторських знань й умінь школярів формуються у процесі занять з образотворчого мистецтва, частково – креслення, але в основному – у процесі трудового навчання.

Як зазначалося вище, визначальною особливістю художньо-конструкторських знань і умінь є те, що вони формуються та проявляються лише у творчій діяльності. Тобто ці знання й уміння, значущі для школярів, зароджуються, розвиваються та проявляються виключно у процесі самостійної творчої художньо-конструкторської діяльності.

Результати нашого дослідження свідчать, що саме у процесі творчої художньо-проектної діяльності в процесі трудового навчання та вивчення технологій школярі отримують змогу розвинути власні творчі здібності, розкрити індивідуальність і водночас сформувати систему професійно важливих художньо-конструкторських знань, умінь і навичок, які в подальшому стануть основою їхньої художньо-конструкторської компетенції.

Проте прилучення школярів до творчої художньо-конструкторської діяльності є доволі складним завданням. І найбільшою перепоною на цьому шляху, як не дивно, є відчуття учнями невпевненості при композиційних пошуках, передачі в художньому проекті образної виразності форми, пропорцій, об'єму, кольору, простору, побоювання помилок при виконанні різноманітних творчих дій. Тут важливо, щоб подолання учнями цих труднощів у процесі творчої художньо-конструкторської діяльності викликало у них відчуття задоволення, віру у власні сили, творчі здібності. Саме на переборення стримувальних аспектів повинні спрямовуватися зусилля педагогів і методики формування у школярів художньо-конструкторських знань й умінь [4].

Допомогти в цьому може неухильне дотримання учителями таких методичних підходів: 1) визнання пріоритетом індивідуальність школяра; 2) оскільки учень є суб'єктом пізнання, то головними в художньо-конструкторській діяльності є його творчі задуми та розуміння способів їх втілення в образі та матеріалі; 3) зміст навчальних художньо-конструкторських завдань має відповідати рівню підготовки учнів і враховувати можливості його підвищення, а послідовне ускладнення художніх технік – забезпечувати перспективи розвитку їх творчих здібностей; 4) для кожного заняття необхідно виділити провідне навчальне художньо-проектне завдання, а також передбачити поступове та послідовне їх ускладнення; 5) на етапі залучення до процесу самостійної творчої художньо-проектної діяльності потрібно максимально враховувати суб'єктивний досвід кожного школяра [2].

Науковці стверджують, що вже на початковій стадії самостійної художньо-конструкторської діяльності в учня з'являється перша образна уява про майбутній об'єкт проектування, тобто відбувається поєднання важливих особистісних складових: 1) уявлення про предметний світ і закони його розвитку; 2) наявність попереднього художнього досвіду, пропедевтичних образотворчих знань й умінь; 3) розуміння того, що не задовольняє в існуючому стані речей; 4) розвиненість уяви та фантазії стосовно видозміни або усунення недоліків навколишнього предметного світу та формування певного «проектного ідеалу», який проявляється в свідомості поступово, викристалізуючись спочатку у відповідну візуальну форму без точних параметрів, а пізніше – у готовий художній проект [2, 5].

Завдання учителів як організаторів самостійної творчої художньо-конструкторської діяльності – надати учням можливість спочатку адаптуватися до неї в межах проблемно-пошукового поля, ознайомитися з основними критеріями, вимогами та етапами її реалізації. І

лише після цього, переконавшись у правильному розумінні школярами сутності та змісту самостійної творчої художньо-конструкторської діяльності, рекомендувати учням приступати до її реалізації за певним алгоритмом.

Залучати учнів до самостійної творчої художньо-конструкторської діяльності можна як в індивідуальній, так і груповій формах. Проте для більш ефективної її організації та максимального наближення до реального процесу діяльності професійних дизайнерів, які практично нічого не розробляють одноосібно, а лише в складі творчих проектних об'єднань, рекомендується здійснити поділ класу на декілька самостійних дизайн-груп.

Справжнім початком самостійної творчої художньо-конструкторської діяльності учнів можна вважати період, коли їхні художньо-конструкторські задуми починають втілюватися в графічному образі або об'ємі. Хоча даний етап є часто довготривалим, однак ми вважаємо, що час, витрачений на пошук оптимальної форми через «проби та помилки», допущені учнями на початку роботи, а потім ними ж усунені, є безцінним джерелом формування їхнього власного досвіду у творчій художньо-конструкторській діяльності.

У процесі самостійної художньо-конструкторської діяльності учні проходять певні творчі етапи, тобто ті структурні компоненти, які становлять сутність творчого процесу та роблять їх надбанням особистості. Найбільш значущими творчими етапами, що реалізуються у процесі художньо-конструкторської діяльності школярів є такі: 1) самостійне перенесення раніше засвоєних знань та умінь у нову нетипову ситуацію; 2) нове сприймання проблеми в типовій ситуації; 3) уявлення нової функції предмета, визначення його структури; 4) бачення альтернативних шляхів розв'язання поставлених завдань; 5) комбінування раніше засвоєних методів діяльності та ін.

Усі вище наведені етапи складають творчий механізм розв'язання не лише художньо-конструкторських, а й будь-яких інших завдань проблемного характеру. Вони ідентичні для будь-якого творчого процесу, різниця полягає лише в масштабі та характері поставлених проблем і базово-необхідних знаннях, уміннях і навичках. Тому зазначені процедури виступають важливою структурною складовою будь-якого виду творчої діяльності, у тому числі й художньо-конструкторської. Адже на всіх її етапах школярі постійно занурені в творчий пошук, який імітує творчий процес діяльності дизайнера на виробництві та забезпечує необхідну різноманітність навчально-творчих ситуацій, що сприяє комплексному розвитку їхніх знань, умінь, компетентностей і творчих здібностей.

Перелік використаної літератури

1. Кайдановська О. Творчі методи навчального проектування у професійній підготовці архітекторів: світовий досвід / О. Кайдановська // Порівняльно-педагогічні студії. – 2013. – № 2 – 3 (16 – 17). – С. 166 – 172.
2. Коберник О.М. Методика трудового навчання : проектно-технологічний підхід : навч. посіб. / за ред. О.М. Коберника, В. К. Сидоренка. Умань : СПД Жовтий, 2008. 216 с.
3. Коськов М. А. Основные закономерности художественно-конструкторской деятельности : дисс. ... канд. филос. наук : 09.00.13 / Коськов Михаил Алексеевич. – Л., 1989. – 154 с.
4. Курач М. С. Основи теорії і методики творчої художньо-проектної діяльності школярів : навчальна програма [для студ. напряму підготовки 6.010103 «Технологічна освіта»] / М. С. Курач – Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2011. – 12 с.
5. Моляко В. А. Творча конструкторологія (пролегомени): монографія / В. А. Моляко. – К. : Освіта України, 2007. – 388 с.